

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΚΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 9 Δεκεμβρίου 2022, με την ακόλουθη σύνθεση: Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Βασιλική Πέππα (εισηγήτρια) και Ιωάννης Βασιλόπουλος, Σύμβουλοι, Αγγελική Κέντρου και Αθηνά Σιγάλα, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο,

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παρέστη η Επιτροπεύουσα Πάρεδρος της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ελένη Νικολάου που αναπληρώνει νόμιμα τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, ο οποίος είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Σοφία Κουτσοβούλου, Προϊσταμένη Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από (...) 2022 (αρ. πρωτ. ΕλΣυν ...) κοινή αίτηση των α) (...), κατοίκου (...), και β) (...), κατοίκου (...), οι οποίες παραστάθηκαν με δήλωση του άρθρου 231 παρ. 1 του ν.4700/2020 του πληρεξούσιου δικηγόρου τους (...) (ΑΜ ...).

Με την αίτηση αυτή ζητείται η εκδίκαση στο ακροατήριό της κατά σώρευση με έφεση στο από (...) 2007 δικόγραφο αγωγής με ΑΒΔ (...) και ήδη (...), επί της οποίας εκδόθηκε σε συμβούλιο η (...) απόφαση του Δικαστηρίου.

Για το Ελληνικό Δημόσιο, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών και τον e-ΕΦΚΑ, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, παραστάθηκε η Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Στελιανή Κουστουμπάρδη.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Την Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους η οποία ζήτησε την απόρριψη της αγωγής.

Την Πρόεδρο της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την αναβολή έκδοσης οριστικής απόφασης επί της αγωγής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 357 του ν. 4700/2020 (Α' 127).

**Αφού μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου
Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο**

1. Με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η εκδίκαση στο ακροατήριο της αγωγής με ΑΒΔ (...)/2007, ήδη (...), που ασκήθηκε από τον δικαιούχο των αιτουσών (...), η οποία εκδικάστηκε σε Συμβούλιο κατά το άρθρο 91 του ν.4700/2020 και με την απόφαση (...) του Δικαστηρίου έγινε εν μέρει δεκτή και αναγνωρίστηκε ότι το Ελληνικό Δημόσιο οφείλει να καταβάλλει στον ανωτέρω το ποσό των (...) ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής σε αυτό.

2. Συνεπεία του θανάτου του ενάγοντος στις (...) (σχ ... ληξιαρχική πράξη θανάτου του Ληξιαρχείου του Δήμου ...), η αίτηση υποβάλλεται από τις θυγατέρες του και νόμιμες κληρονόμους αυτού (σχ. το ... πιστοποιητικό πλησιέστερων συγγενών του Δήμου ..., το ... πιστοποιητικό του Ειρηνοδικείου ... περί μη δημοσίευσης άλλης διαθήκης, πλην της από ... ιδιόγραφης διαθήκης, η οποία δημοσιεύθηκε με το ... Πρακτικό του ίδιου Ειρηνοδικείου και τα ... και ... πιστοποιητικά μη αποποίησης κληρονομίας του Ειρηνοδικείου αυτού).

3. Στο άρθρο 91 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, (...) και άλλες διατάξεις» (Α' 127), όπως ισχύει, με τίτλο «Διαδικασία σε συμβούλιο» ορίζεται: «1. Προφανώς (...) βάσιμες αιτήσεις δικαστικής προστασίας μπορεί να (...) γίνονται δεκτές με ομόφωνη απόφαση δικαστικού σχηματισμού που λαμβάνεται σε συμβούλιο, το οποίο συγκροτείται από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου και απαρτίζεται από τον ίδιο ή τον νόμιμο αναπληρωτή του, τον πρώτο κατά σειρά αρχαιότητας Σύμβουλο που υπηρετεί στο Δικαστήριο ή τον νόμιμο αναπληρωτή του και τον δικαστή που ορίστηκε από τον Πρόεδρο ως εισηγητής της υπόθεσης. (...) 3. Η απόφαση κοινοποιείται στους διαδίκους, οι οποίοι μπορούν, με αίτησή τους που κατατίθεται στη γραμματεία του Δικαστηρίου μέσα σε προθεσμία τεσσάρων (4) μηνών από την κοινοποίηση, να ζητήσουν τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, συμπληρώνοντας τυπικές ελλείψεις και καταβάλλοντας επιπλέον παράβολο, εφόσον έχουν τέτοια υποχρέωση, τριπλάσιο από το κατά περίπτωση προβλεπόμενο. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση που ελήφθη σε συμβούλιο, παύει να ισχύει και ο Πρόεδρος εισάγει την υπόθεση για συζήτηση στο ακροατήριο. Την

υπόθεση μπορεί να εισαγάγει στο ακροατήριο και ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου μέσα στην ίδια προθεσμία. Σε κάθε περίπτωση, η υπόθεση εισάγεται στο ακροατήριο, αν κατά την εκτέλεση της απόφασης που ελήφθη με τη διαδικασία του παρόντος διαπιστωθεί ότι η απόφαση εμπεριέχει ελλείψεις που καθιστούν αδύνατη την εκτέλεσή της. 4. Ο γραμματέας του Δικαστηρίου, με πράξη του, διαπιστώνει την άπρακτη πάροδο των προθεσμιών της παρ. 3. Από την ημερομηνία σύνταξης της πράξης αυτής παράγεται το αποτέλεσμα της απόφασης (...)).

4. Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να ζητήσουν τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο εντός της προθεσμίας των τεσσάρων μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης που λαμβάνεται με τη διαδικασία σε συμβούλιο. Μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας, που πιστοποιείται με την έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξης από τον Γραμματέα του Δικαστηρίου, η απόφαση καθίσταται οριστική, οι δε διάδικοι ή οι κληρονόμοι τους μπορούν να ζητήσουν την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο λόγω αδυναμίας εκτέλεσης της απόφασης εξαιτίας τυπικών ή ουσιαστικών ελλείψεων αυτής. Οίκοθεν νοείται ότι προκειμένου για αιτήσεις εισαγωγής στο ακροατήριο με μοναδικό λόγο την αδυναμία εκτέλεσης της απόφασης, η προαναφερόμενη τετράμηνη προθεσμία δεν ισχύει εξαιτίας της αντικειμενικής αδυναμίας διαπίστωσης των ελλείψεων περί την εκτέλεση της απόφασης προτού αυτή καταστεί οριστική. Σε περίπτωση που κριθεί ότι δεν υφίστανται πλημμέλειες της απόφασης, οι οποίες καθιστούν αδύνατη την εκτέλεσή της, η απόφαση διατηρείται σε ισχύ και η σχετική αίτηση για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

5. Στο άρθρο 52 του ανωτέρω νόμου με τίτλο «Διακοπή δίκης» ορίζεται: «1. Η δίκη διακόπτεται αν, πριν από το πέρας της προφορικής διαδικασίας, αποβιώσει ο διάδικος ή ο νόμιμος αντιπρόσωπός του, καθώς και αν επέλθει άλλη μεταβολή στο πρόσωπο αυτών που επηρεάζει την ικανότητά τους προς διενέργεια διαδικαστικών πράξεων (...)), και στο άρθρο 53 με τίτλο «Επέλευση και αποτελέσματα διακοπής δίκης» ορίζεται: «1. Η διακοπή επέρχεται από τότε που το Δικαστήριο λαμβάνει γνώση του λόγου της διακοπής. 2. Οποιοσδήποτε έχει δικαίωμα να επαναλάβει τη δίκη ή ο πληρεξούσιος δικηγόρος εκείνου, στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεξε ο λόγος της διακοπής, γνωστοποιεί στο Δικαστήριο τον λόγο της διακοπής, είτε με κατάθεση σχετικού δικογράφου, είτε με προφορική δήλωση στο ακροατήριο, είτε εκτός του ακροατηρίου κατά τη διενέργεια διαδικαστικής πράξης. Η γνωστοποίηση πρέπει να συνοδεύεται από τα στοιχεία που αποδεικνύουν τη συνδρομή του λόγου της διακοπής. 3. (...)).

6. Στο άρθρο 302 του ν. 4700/2020 με τίτλο «Εκτελεστικότητα αποφάσεων» ορίζεται: «1. Οι οριστικές αποφάσεις των Τμημάτων του

Ελεγκτικού Συνεδρίου επιφέρουν αμέσως τις έννομες συνέπειες που προβλέπονται στο διατακτικό τους (...)» και στο άρθρο 304 του ίδιου νόμου με τίτλο «Υποχρέωση συμμόρφωσης» ορίζεται: «1. Οι διοικητικές αρχές οφείλουν, με θετικές ενέργειες ή με αποχή από κάθε αντίθετη ενέργεια, να συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου. 2. Η αρμοδιότητα για τη λήψη των μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ανατίθεται στο τριμελές συμβούλιο, που συγκροτείται σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3068/2002 (Α' 274) και των νομοθετημάτων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του. 3. Η παραβίαση της υποχρέωσης διοικητικής αρχής προς συμμόρφωση συνιστά παράβαση καθήκοντος, σύμφωνα με το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα και έχει ως συνέπεια την προσωπική ευθύνη του παραβάτη προς αποζημίωση, συνιστά δε ιδιαίτερο πειθαρχικό παράπτωμα».

7. Από τις παρατιθέμενες στις προηγούμενες σκέψεις διατάξεις συνάγεται ότι ο θάνατος ενός από τους διαδίκους μέχρι το πέρας της προφορικής διαδικασίας δεν καταργεί ούτε την εκκρεμή διαδικασία ούτε την έννομη σχέση της δίκης, αλλά αποτελεί λόγο διακοπής αυτής. Η διακοπή της δίκης, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 53, επέρχεται, υποχρεωτικώς, σε κάθε περίπτωση που ο θάνατος του διαδίκου γνωστοποιείται με τον τρόπο, τους τύπους και από τα πρόσωπα που ρητώς προβλέπονται στις διατάξεις αυτές. Όμως, εκτός της περιπτώσεως αυτής, διακοπή, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, επέρχεται και στην περίπτωση που το Δικαστήριο λαμβάνει γνώση του διακοπτικού αυτού γεγονότος και με άλλο, πλην της γνωστοποιήσεως, ασφαλή και μη επιδεχόμενο αμφισβήτησης τρόπο, όπως στην περίπτωση που στα στοιχεία του φακέλου περιλαμβάνεται ληξιαρχική πράξη θανάτου ή άλλο δημόσιο έγγραφο που εκδόθηκε εξαιτίας του επισυμβάντος θανάτου του, εκ του οποίου μπορεί κατά τρόπο αμάχητο να συναχθεί ο θάνατος του διαδίκου (ΕλΣυν. Ολ 1012/2022). Επομένως, το Δικαστήριο νομίμως προχωρεί στην έκδοση οριστικής απόφασης καίτοι, εν τω μεταξύ, έχει αποβιώσει ο διάδικος, χωρίς η απόφασή του να είναι ανυπόστατη αν ο θάνατος του διαδίκου επισυμβεί μετά την κατάθεση από αυτόν της αίτησης δικαστικής προστασίας ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1547/2022, 1012/2022), κατά δε τον χρόνο συζήτησης αυτής και λήψης της απόφασης το Δικαστήριο αγνοεί το γεγονός του θανάτου (πρβλ. ΣτΕ 362/2020, 3758, 427/2013, 3338/2010, 2573/2007, ΑΠ 27/1987). Η απόφαση αυτή εγκύρως εκδίδεται στο όνομα του αρχικού διαδίκου (πρβλ. ΑΠ 148/2017) και παράγει πλήρως τα έννομα αποτελέσματά της, όπως είναι η εκτελεστότητα και η υποχρέωση συμμόρφωσης. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου και στην περίπτωση της διαδικασίας σε συμβούλιο των άρθρων 91 και επόμενα του ν. 4700/2020, η εκδιδόμενη οριστική απόφαση στο όνομα θανόντος διαδίκου, αν κατά τον χρόνο εκδικάσεώς της το Δικαστήριο αγνοεί τον (πάντως επιγενόμενο της άσκησης του ενδίκου βοηθήματος) θάνατο,

παράγει, με την άπρακτη πάροδο της οριζόμενης στον νόμο προθεσμίας και τη σύνταξη της σχετικής διαπιστωτικής πράξης του Γραμματέα του Δικαστηρίου, εκτελεστότητα και δημιουργεί υποχρέωση συμμόρφωσης εκ μέρους της Διοίκησης.

8. Στην προκειμένη υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την εκδοθείσα σε συμβούλιο (κατ' άρθρο 91 του ν. 4700/2020) (...) απόφαση του Τμήματος αυτού, κατά παραδοχή της από (...)2007 αγωγής με ΑΒΔ (...) και ήδη (...) του δικαιοπαρόχου των αιτουσών στρατιωτικού συνταξιούχου (...), αναγνωρίστηκε η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει σε αυτόν το ποσό των (...) ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής σε αυτό. Για την έκδοση της απόφασης, όπως διαλαμβάνεται στη σκέψη 3 αυτής, λήφθηκε υπόψη το από (...) 2021 υπόμνημα, με το οποίο το αίτημα της αγωγής μετατράπηκε από κατανηφιστικό σε έντοκο αναγνωριστικό. Η εν λόγω απόφαση επιδόθηκε δια θυροκολλήσεως στην δηλωθείσα κατοικία του ενάγοντος στις (...)2022, χωρίς στη σχετικώς συνταχθείσα έκθεση επίδοσης να αναφέρεται οποιαδήποτε πληροφορία περί του ενδεχομένου να έχει αποβιώσει ο ενάγων, ενώ αντίγραφο αυτής επιδόθηκε στο εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο στις (...)2022 και στον e-ΕΦΚΑ με το (...)2021 έγγραφο της Γραμματείας του Τμήματος. Για την απόφαση αυτή έχει συνταχθεί η από (...)2022 διαπιστωτική πράξη της Γραμματείας. Με την υπό κρίση κοινή αίτηση που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο στις (...) 2022, οι αιτούσες α) γνωστοποιούν για πρώτη φορά στο Δικαστήριο τον θάνατο του πατρός τους, ο οποίος επισυνέβη στις (...)2020, προσκομίζοντας, μεταξύ των λοιπών νομιμοποιητικών εγγράφων, αντίγραφο της προαναφερθείσας ληξιαρχικής πράξης θανάτου και, β) ισχυρίζονται ότι η εν λόγω απόφαση είναι «ανυπόστατη», όπως, άλλωστε, τις πληροφόρησαν οι υπηρεσίες του e-ΕΦΚΑ, στον οποίον απευθύνθηκαν προκειμένου να ζητήσουν ως μοναδικές κληρονόμοι του αποβιώσαντος στρατιωτικού συνταξιούχου την εκτέλεση της προαναφερόμενης απόφασης του Τμήματος, για τον λόγο ότι η συνεδρίαση του δικάζοντος σε συμβούλιο Δικαστηρίου έλαβε χώρα με φερόμενο ως εν ζωή τον ενάγοντα, ενώ αυτός είχε προαποβιώσει. Κατά τους ισχυρισμούς των αιτουσών από το ανωτέρω «ανυπόστατο» δημιουργείται αδυναμία εκτέλεσης της εκδοθείσας απόφασης, για τον λόγο δε αυτόν ζητούν την εκδίκαση της υπόθεσης στο ακροατήριο. Περαιτέρω, προσκομίζουν το (...)2022 έγγραφο της Δ' Διεύθυνσης Απονομής Συντάξεων και Εφάπαξ Δημόσιου Τομέα του e-ΕΦΚΑ, με το οποίο απορρίφθηκε για τον προαναφερόμενο λόγο η από (...)2022 αίτησή τους.

9. Εξετάζοντας τον προβαλλόμενο από τις αιτούσες μοναδικό λόγο της αίτησης, το Δικαστήριο κρίνει τα ακόλουθα: Προκειμένου να συζητηθεί εκ νέου η εν λόγω αγωγή με συνέχιση της δίκης από τις αιτούσες, ενόψει του χρόνου υποβολής της ένδικης αίτησης, απαιτείται αναγκαίως να

διαπιστωθεί ότι η ληφθείσα σε συμβούλιο (...) απόφαση εμπεριέχει ελλείψεις που καθιστούν αδύνατη την εκτέλεσή της. Από την επισκόπηση της εν λόγω απόφασης το Τμήμα δεν διαπιστώνει τέτοιες ελλείψεις, ενώ ο σχετικός ισχυρισμός τους περί ανυποστάτου της απόφασης αυτής είναι απορριπτέος. Ειδικότερα, όπως εκτέθηκε στις δύο προηγούμενες σκέψεις, η προαναφερόμενη ληφθείσα σε συμβούλιο απόφαση νομίμως εκδόθηκε στο όνομα του ενάγοντος χωρίς να τίθεται ζήτημα ανυποστάτου αυτής, καθόσον το Δικαστήριο δεν έλαβε γνώση του θανάτου αυτού σε προγενέστερο χρόνο, παρά μόλις στις (...)2022, όταν υποβλήθηκε η κρινόμενη αίτηση συνοδευόμενη από την προαναφερθείσα ληξιαρχική πράξη θανάτου του ενάγοντος. Επομένως, η εν λόγω εκδοθείσα σε συμβούλιο απόφαση, η οποία κοινοποιήθηκε νομότυπα δια θυροκολλησεως στη δηλωθείσα κατοικία του ενάγοντος και στο εναγόμενο, μετά την παρέλευση τεσσάρων μηνών από την κοινοποίηση αυτή που διαπιστώθηκε αρμοδίως (ήτοι από ... 2022), κατέστη οριστική και παράγει έκτοτε πλήρως τα αποτελέσματά της έναντι του εναγομένου.

10. Κατά συνέπεια, η ένδικη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, ενώ διατηρείται σε ισχύ η (...) ληφθείσα σε συμβούλιο απόφαση του παρόντος Τμήματος, η οποία μπορεί να εκτελεστεί κατά του εναγομένου από τις αιτούσες ως νόμιμες κληρονόμους του ενάγοντος. Σε περίπτωση, δε, που οι αρμόδιες υπηρεσίες του εναγομένου αρνηθούν να εκτελέσουν την εν λόγω απόφαση, οι αιτούσες δικαιούνται να απευθυνθούν στο τριμελές συμβούλιο συμμόρφωσης του νόμου 3068/2002 και να ζητήσουν την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης, καθώς και την προβλεπόμενη στο άρθρο 3 παρ. 3 του νόμου 3068/2002 κύρωση.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε με τηλεδιάσκεψη στις 26 Ιανουαρίου 2023.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΕΠΠΑ

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΟΦΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΟΥΛΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 24 Φεβρουαρίου 2023.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΟΦΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΟΥΛΟΥ**